О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
Miller G. A., Beckwith R., Fellbaum Ch., Gross D, J. Miller K. J. Introduction to WordNet: an on-line lexical database // International Journal of Lexicography. – 3 (4). – 1990. – pp. 235 – 244. Revised 1993. WordNet 3.0: An Electronic Lexical Database, copyright Princeton University, 2006 / http://wordnet.princeton.edu/perl/webwn?s=word-you-want/

ЄРЬОМЕНКО С.В.
(Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова)

МОВНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ *СПІВРОБІТНИЦТВО* В ЛИСТУВАННІ ВІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ

Концепти (національні, групові, індивідуальні тощо) є предметом вивчення концептології, яка досліджує їх зміст та відношення всередині концептосфери [Антология 2006, с. 4]. На думку В.І. Карасика, лінгвістична концептологія переживає період свого становлення, оскільки розуміння концептів варіативно [Карасик В.И. 2007, с. 87]. Саме лінгвістична концептологія має на меті опис концептів і концептосфери за допомогою лінгвістичних засобів [Антология 2006, с. 4; Селіванова О.О. 2008, с. 403]. На думку З.Д. Попової та Й.А. Стерніна, рух від мови до концепту (лінгвістична концептологія) є найнадійнішим, оскільки «аналіз мовних засобів уможливлює найбільш простим і ефективним способом виявлення ознак концептів і моделювання концепту» [Попова З.Д., Стернин И.А. 2007, с. 22].

Стрімкий розвиток когнітивної науки сприяв тому, що на сучасному етапі вже існують ґрунтовно розроблені й описані підходи до вивчення пізнавальної діяльності людини, процесів концептуалізації та категоризації. Серед таких підходів найбільшого висвітлення зазнали лінгвокультурний /лінгвокультурологічний та лінгвокогнітивний /когнітивний/ семантико-когнітивний. Два вищезазначені підходи різняться тим, що у першому випадку концепт розглядається як елемент національної лінгвокультури, тобто рух іде від мови до культури; у другому ж випадку мова розглядається як засіб доступу до концепту; засіб моделювання концепту, рух від семантики до концептосфери [Попова З.Д., Стернин И. А 2007]. Представниками першого напряму є С.Г. Воркачев, В.І. Карасик, В.В. Красних, В.А. Маслова, Г.Г. Слишкін, Г.Н. Токарев тощо; другого – А.П. Бабушкін, М.М. Болдирєв, О.С. Кубрякова, М.В. Піменова, О.В. Рахіліна, З.Д. Попова, Й.А. Стернін, Л.А. Тавдгіридзе тощо.

У даній роботі ми дотримуємося семантико-когнітивного підходу до вивчення концептів. Аналіз праць представників даного підходу уможливив виділення основних спільних позицій, які характеризують погляди вчених.

Перш за все, це твердження про невербальний характер концепту та визначення його як одиниці мислення (ідеальної, абстрактної одиниці, смислу [Болдырев Н.Н. 2000, с. 23], уявлення про фрагмент світу або частину такого фрагменту [Пименова М.В. 2007, с. 10], багатомірна ментальна одиниця [Пименова М.В. 2007, с. 8]), з яким погоджуються й представники лінгвокультурологічного підходу (ментальне утворення [Карасик В.И. 2004, с. 59], операційна одиниця мислення [Воркачев С.Г. 2004, с. 43]). Вперше термін концепт у вітчизняній науці був ужитий С.А. Аскольдовим у 1928 році. У сучасній лінгвістиці загальноприйнятим тлумаченням концепту є визначення, запропоноване О.С. Кубряковою: концепт – це «термін, що служить поясненню одиниць ментальних і психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, що відображає знання і досвід людини; це оперативна змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови

мозку, всієї картини світу, відображеної у психіці людини» [Краткий словар… 1996, с. 90]. У даній роботі ми поділяємо погляди З.Д.Попової та Й.А. Стерніна, які визначають концепт як «дискретне ментальне утворення, яке є базовою одиницею мисленнєвого коду людини та має відносно упорядковану структуру, що становить собою результат пізнавальної (когнітивної) діяльності особистості і суспільства і несе комплексну, енциклопедичну інформацію про відображуваний предмет або явище, про інтерпретацію даної інформації суспільною свідомістю і відношення суспільної свідомості до даного явища або предмета» [Попова З.Д., Стернин И.А. 2007, с. 34].

По-друге, мова є засобом доступу до концепту [Пименов Е.А., Пименова М.В. 2007; Пименова М.В. 2007; Evans, Vyvyan 2007; Jackendoff R. 1995; Johnson M., Lakoff G. 2002], оскільки концепти вербалізуються (об'єктивуються, репрезентуються) у мові. Такий доступ здійснюється через аналіз значення (семантики) певної лексичної одиниці (словникове тлумачення та мовленнєвий контекст), що вербалізує відповідний концепт. М.М. Болдирєв називає цей процес концептуальним аналізом. «Об'єктом концептуального аналізу відповідно є смисли, які передаються окремими словами, словосполученнями, типовими пропозиціями та їх реалізаціями у вигляді конкретних висловлень, а також окремими текстами і навіть цілими творами» [Болдырев Н.Н. 2000, с. 31]. Саме концептуальний аналіз допомагає виявити когнітивні ознаки (класифікатори, компоненти) концепту.

По-третє, засоби вербалізації концептів у мові є найрізноманітнішими: слово, словосполучення, фразеологізм, речення, текст тощо. Домінуючим все ж таки залишається лексичний рівень [Болдырев Н.Н. 2000, с. 137; A Glossary… 2007, p. 31, 124]. З.Д. Попова та Й.А. Стернін називають сукупність мовних засобів, які вербалізують (репрезентують) концепт у певний період розвитку суспільства, номінативним полем концепту [Попова З.Д., Стернин И.А. 2007, с. 66]. Це поле концепту може включати як прямі номінації концепту (його ядро), так і номінації окремих ознак концепту у відповідному контексті (його периферія). При цілісному дослідженні окремого концепту лінгвіст повинен мати на меті опис найповнішого набору засобів його репрезентації, бажано також з урахуванням асоціативного експерименту [Попова З.Д., Стернин И.А. 2007, с. 8; Пименова М.В. 2007, с. 8]. Це не є досить простим завданням, оскільки: значення мовного знаку передає лише частину концепту [Болдырев Н.Н. 2000] (низку концептуальних ознак [Попова З.Д., Стернин И.А. 2007]); кожна особистість репрезентує (вербалізує) концепт по-своєму [Пименова М.В. 2007, с. 12], віддаючи перевагу тим чи іншим мовним засобам, що є свідченням індивідуального характеру людського пізнання. «…мовні засоби своїми значеннями передають лише частину концепту, що підтверджується існуванням численних синонімів, різних дефініцій, визначень і текстових описів одного і того ж концепту» [Болдырев Н.Н. 2000, с. 40].

По-четверте, концепт має зміст і певну структуру, які становлять собою сукупність концептуальних ознак (компонентів) [Болдырев Н.Н. 2000, с. 137]. «Ці ознаки відбивають у нашій свідомості об'єктивні і суб'єктивні характеристики предметів і явищ і різняться ступенем абстрактності» [Болдырев Н.Н. 2000, с. 29]. Зміст концепту може змінюватися, що пов'язано перш за все з появою нових, когнітивних ознак, які додаються до вже існуючих як результат дослідження процесів пізнання і засобів вербалізації концепту окремої особистості. Погляди М.М. Болдирєва перекликаються з поглядами М.В. Піменової, яка вважає, що концепт має складну структуру, представлену різними групами ознак, які вербалізуються різними мовними засобами. «Концептуальна ознака об'єктивується у закріпленій і у вільній формі сполучень відповідних мовних одиниць – репрезентантів концепту» [Пименова М.В. 2007, с. 8]. На думку ж З.Д. Попової та Й.А. Стерніна зміст концепту має

польову структуру, у якій можна виділити ядро, ближню, дальню і крайню периферію [Попова З.Д., Стернин И.А. 2007 , с. 160].

Як й інші вчені, М.М. Болдирев вважає, що у структурі концепту можна виділити національний, груповий, регіональний та індивідуальний компоненти, тобто мова може йти про національні, групові та індивідуальні концепти [Болдырев Н.Н. 2000]. О.О. Селіванова пропонує розмежовувати загальнолюдські, етноконцепти, узуальні та індивідуальні [Селіванова О.О. 2008, с. 416]. «Індивідуальними компонентами називають ті характеристики, які вкладає у даний концепт кожна окрема людина» [Болдырев Н.Н. 2000, с. 30]. В.І. Карасик називає такі концепти індивідуально-авторськими [Карасик В.И. 2007, с. 88]. Українська ж дослідниця О.О. Селіванова пропонує термін ідіоконцепт, «властивий свідомості окремого індивіда» [Селіванова О.О. 2008, с. 16]. Індивідуальні ознаки концепту сприяють устремлінню до їх постійної вербалізації і «сприяють різноманіттю мовних (і художніх, особливо) засобів вербалізації концепту» [Болдырев Н.Н. 2000, с. 30]. Таке постійне устремління до вербалізації індивідуальних ознак концепту робить їх доступними для інших людей, співвіднесеними з національними. В той же час індивідуальність людського пізнання, процесів мислення й узагальнення може посприяти тому, що низка концептів залишаться суто індивідуальними, побудованими окремою особистістю і не співвіднесеними із загальнонаціональними характеристиками.

По-п’яте, представниками семантико-когнітивного напряму пропонується розмежування різних типів концептів, серед них мова ведеться про уявлення, схеми, поняття, фрейми, сценарії, гештальти [Болдырев Н.Н. 2000; Попова З.Д., Стернин И.А. 2007]; конкретно-чуттєвий образ, прототип [Болдырев Н.Н. 2000].

Шосте, запропоновані базові методики аналізу концептів (М.В. Піменова та З.Д. Попова, Й.А. Стернін), на які спираються численні дослідження окремих концептів [див. Антология 2006]. Так, методика М.П. Піменової полягає у виявленні етимології слова-імені концепту та мотиваційних ознак; аналізі словникових дефініцій, окресленні понятійних ознак; дослідженні синонімічних рядів; розгляді метафоричної сполучуваності, характеристиці образних ознак концепту. Методика З.Д. Попової та Й.А. Стерніна передбачає побудову номінативного поля концепту; аналіз і опис семантики мовних засобів, що входять до номінативного поля концепту; когнітивну інтерпретацію семантики мовних засобів, тобто виявлення когнітивних ознак; верифікацію отриманого когнітивного опису (тобто проведення асоціативного експерименту); опис змісту концепту у вигляді переліку когнітивних ознак; етап моделювання концепту (який може бути словесним або графічним).

Отже, метою даної статті є розгляд мовних засобів вербалізації індивідуального концепту СПІВРОБІТНИЦТВО у таких мовленнєвих контекстах як листи прем’єр-міністра Великої Британії Вінстона Черчилля до президента Сполучених Штатів Америки Франкліна Рузвельта та голови уряду СРСР Йосифа Сталіна. Аналізований концепт визначається нами як індивідуальний, сформований у результаті пізнавальної діяльності окремої особистості (Вінстона Черчилля). Основним завданням є виявлення індивідуальних когнітивних ознак вищезазначеного концепту, об’єктивованих відповідними мовними засобами. Дослідження саме індивідуальних концептів є актуальним, оскільки їх ознаки можуть доповнювати структуру концепту, розширювати його зміст, можуть бути співвіднесеними із національними та загальнолюдськими концептами, можуть охарактеризувати фрагменти концептосфери окремої особистості.

Аналіз мовних засобів об’єктивації концепту СПІВРОБІТНИЦТВО у листах Вінстона Черчилля до вищезазначених адресатів уможливив виділення таких концептуальних ознак – **допомога, спільність, об’єднання.**

Перша із названих концептуальних ознак репрезентується лексичними одиницями *help, assistance, aid, support, encouragement*, *to do one's best*, які актуалізують ідею доцільності, практичності і корисності відповідних дій у досягненні поставлених цілей, ідею підтримки, підсилення когось або чогось. Так, наприклад, '*help/assistance/aid – to be useful and effective in the attainment of a desired end; usefulness, financial or other practical help'* [Webster 1993, pp. 450, 56, 17]; *'support/encouragement – strengthen morally, cheer, help'* [Webster 1993, pp. 995, 310].

Співробітництво, на переконання Черчилля, – це перш за все практична, взаємна допомога у різних сферах діяльності: від постачання військової техніки і обладнання, продуктів і медикаментів до проведення військових дій та операцій, досліджень, проектування нової зброї тощо:

'It would be a very ***great help if some American warships and aircraft*** *could cruise about in this area…'* [ChWP, p. 368]; *'Let me thank you for the* ***splendid help in shipping and tankers*** *which we owe to your action, and for all your* ***generous and bold assistance*** *to us and to the common cause'* [ChWP, p. 600].

У листах Черчилля до Франкліна Рузвельта, особливо 1940-1941 років, дана концептуальна ознака домінує, оскільки саме в цей час Велика Британія опинилася наодинці у боротьбі з Німеччиною і потребувала значної допомоги: *'…the closer the United States forces work to a convoy, the more* ***effective*** *will be their* ***aid****'* [ChWP, p. 700]; *'…General Arnold's* ***training proposals and the provision of small aircraft-carries****. All this will be* ***most helpful****'* [ChWP, p. 717].

Допомога Сполучених Штатів високо цінується Черчиллем: дана концептуальна ознака має виключно позитивні оцінки суб'єкта концептуалізації, а саме - *great help, best help, splendid help, possible help, all possible help, generous help, increased help, determined help, speedy help, effective help* тощо. Черчилль глибоко за неї вдячний, наголошуючи на цьому у своїх листах: *'Once again, Mr. President, let me thank you for* ***your help and encouragement*** *which means so much to us'* [ChR]; *'I feel sure that* ***I can count upon your help*** *to maintain this distinction…'* [ChWP, p. 14].

Якщо в листах до американського президента Черчилль прохає про допомогу, то у листуванні зі Сталіним він пропонує допомогу своєї країни та її союзників: *'…as to* ***how best our two countries can help your country*** *in the splendid defence that you are making against the Nazi attack'* [ChWP, p. 1065]; *'I have been searching for* ***any way to give you help*** *in your splendid resistance…'* [ChWP, p. 1127].

Допомога СРСР, на думку Черчилля, повинна бути корисною та ефективною (*useful, effective help*), що у перші роки війни могло бути здійснено лише на рівні постачань техніки, зброї, матеріалів тощо: *'About* ***supplies****. We are well aware of the grievous losses which Russian industry has sustained and* ***every effort has been and will be made to help you****. … the number of* ***aircraft and tanks we can jointly promise to send*** *each month, together with* ***supplies of rubber, aluminium, cloth*** *…'* [ChWP, p. 1170].

Допомогти – значить доцільно використати спільні сили у досягненні певної мети. Тому Черчилль, наприклад, наголошує на необхідності взаємних дій при супроводженні британських кораблів-постачальників: *'I am sure that you will not mind my being quite frank and* ***emphasizing the need of increasing the assistance given by the U.S.S.R. naval and air forces in helping*** *to get these convoys through safely'* [ChWP, p. 44] .

Черчилль і Сталін по-різному уявляють допомогу: для Черчилля – це практичні дії у постачанні необхідних матеріалів і техніки; для Сталіна – це відкриття другого фронту, це спільні військові дії та операції. Зрозуміло, що таке різне бачення веде до полеміки між керівниками держав. Усвідомлюючи, що недостатність матеріального забезпечення британського війська і неготовність до проведення військових операцій, може призвести лише до катастрофи та масових жертв, Черчилль переконаний у

доцільності допомоги лише у випадку перемоги над противником з найменшою кількістю жертв: *'**I cannot see how a great British defeat and slaughter would aid the Soviet armies**'; '**It would be no help to Russia** if we threw away a hundred thousand men **in disastrous cross-Channel attack**…'* [ChWP, p. 163]; *'Action, however well-meant, leading to only **costly fiascos, would not help to anyone but Hitler'*** [ChWP, p. 1170].

Отже, слід зазначити, допомога, як концептуальна ознака співробітництва в усвідомленні Черчиллем – це передовсім практичні дії з постачання необхідних матеріалів і техніки союзникам; по-друге, це ефективні військові операції, корисність і доцільність яких може бути лише досягнута у перемозі з нечисленними людськими втратами; по-третє, допомога високо оцінюється Черчиллем з глибокою вдячністю.

Наступною концептуальною ознакою СПІВРОБІТНИЦТВА є **спільність (common/our)**, як ознака приналежності більше ніж одній людині: '*belonging or relating to more than one'* [Webster 1993, p. 197]; *'belonging to us, done, made by us'* [Webster 1993, p. 712]. Спільними для союзників є цілі (*common aim, common goal, common purpose, common determination*) та інтереси (*common interest*) у подоланні спільного ворога (*common foe, common enemy*); досягнення саме таких цілей можливе лише через спільні дії та справи (*common action, common cause, common defence*), викликані спільними потребами (*common needs*).

Так, на думку Черчилля, спільним для Франції, Великої Британії та її домініонів ще у 1940 році стали захист прав і свобод своїх країн: *'… the Government of the United Kingdom and French Republic make this declaration of indissoluble union and unyielding resolution **in their common defence of justice and freedom**…'* [ChR]; а також доведення війни до її успішного завершення – '*… our **common determination** to see the war through to the successful conclusion'* [ChWP, p. 769].

Спільну мету ж США та Великої Британії Черчилль вбачає перш за все у проектуванні та швидкому виробництві вдосконаленої техніки, зокрема, танків: '***Our common aim**, you will agree, must be to design much better tanks than the Nazis, to be ahead in the race guns versus armour, and to produce them quicker than they can'* [ChWP, p. 860].

Допомога американців у спільній справі, чи то окремих людей, чи то всієї країни, оцінюється Черчиллем дуже позитивно: *'I called to Lothian some days ago, and now send this through Kennedy, who is a **grand help to us and the common cause**'* [ChR]; *'…the Union appeals to United states to fortify the economic resources of the Allies, and to **bring her powerful material aid to the common cause**'* [ChR].

Спільність цілей, дій, справ між Великою Британією та СРСР також визначається Черчиллем як необхідність. Він позитивно оцінює військові дії радянської армії у боротьбі за спільним ворогом: *'We are spellbound by your **glorious victories** over the **common foe** and by the **mighty forces** you have brought into line against them'* [ChWP, p. 251]; *'Since Tehran your armies have been gaining a **magnificent series of victories for the common cause**'* [ChWP, p. 259].

Незважаючи на розбіжності інтересів Черчилля і Сталіна у низці європейських країн, зокрема Польщі, Югославії, британський прем'єр наполегливо і досить довгий час намагається виробити спільну позицію зі Сталіним, заради досягнення спільної перемоги у війні з Німеччиною: *'…they (Poles) are ready to coordinate their actions with him in the fight against the **common foe**'* [ChWP, p. 207]; *'… and would continue our relations with Sikorski who is far the most helpful man you or we are likely to find for the **purposes of the common cause**'* [ChS, p. 305].

Підсумовуючи, констатуємо, що спільність інтересів, цілей, дій вбачається Черчиллем як передумова успішного співробітництва, задля якого потрібно об'єднані зусилля не лише окремих особистостей, а й цілих народів.

Третьою концептуальною ознакою досліджуваного нами концепту є **об'єднання**. Вищезазначена концептуальна ознака об'єктивується у листах Черчилля за допомогою наступних лексичних одиниць: *combined, joint, united, together*. Семантика цих одиниць актуалізує ідею єдиного цілого, що має на меті спільні цілі, справи, вчинки тощо. Так, наприклад, *'combined/together – joined to be single (in union) to achieve joint purpose'* [Webster 1993, pp. 195, 1037]; *'joint/united – done in common, brought together in common cause'* [Webster 1993, pp. 527, 1076].

Лише об'єднані зусилля і дії різних країн, на думку Черчилля, могли допомогти в успішній боротьбі з Німеччиною, тому він завжди був прихильником зустрічей представників союзних країн, обміну думок, утворення об'єднаних органів з вирішення відповідного завдання: '*I would strongly suggest for your consideration that a* ***joint Anglo-American Tank Board*** *should be set up in America…'* [ChWP, p. 859]; *'The two governments declare that France and Great Britain shall no longer be two nations but* ***one Franco-British Union****. The constitution of the Union will provide for* ***joint organs of defence, foreign, financial and economic policies****'* [ChR].

Важливим для Черчилля також було вироблення об'єднаних позицій із США та СРСР у зовнішній політиці, чи то стосувалося проголошення війни Японії, чи допомоги Туреччині, Югославії тощо: *'We would, of course, make a similar declaration or share* ***in a joint declaration****, and in any case arrangements are being made to synchronize our action with yours'* [ChWP, p. 1531]; *'… that the Soviet and British Governments were pursuing a* ***joint policy*** *in regard to Yugoslavia'* [ChWP, p. 288].

На глибоке переконання Черчилля, зустрічі саме керівників союзних держав найкраще сприяли досягненню спільних поглядів та виробленню об'єднаних і узгоджених позицій. Тому він сам у переважній більшості випадків був ініціатором проведення таких зустрічей, особливо часто апелюючи до Сталіна: '*I am quite clear that much the best thing is for us three* ***to meet together*** *and talk all these matters over…'* [ChS, p. 243]; *'No previous meeting has shown so clearly the results which can be achieved when the* ***three heads of Government meet together*** *with the firm intention to face difficulties and solve them'* [ChS, p. 124].

Перемога у війні для Черчилля – це об'єднані військові операції союзних військ: *'But our officers should forthwith* ***consider together*** *what* ***combined operations*** *may be possible in or after October when there is a reasonable amount of darkness'* [ChR]; *'We are ready to make* ***joint plans*** *with you now'* [ChWP, p. 1170].

Підсумовуючи, зазначимо, що співробітництво, усвідомлюється Черчиллем, як об'єднана робота (перш за все союзних країн Великої Британії, США, СРСР), спрямована на допомогу заради досягнення спільної мети (перемоги над Німеччиною); співробітництво повинно відбуватися на дружніх і рівноправних засадах та бути основою світової стабільності у майбутньому: *'All my hopes for the future of the world are based upon the* ***friendship and cooperation of the Western democracies and Soviet Russia****'* [ChS, p. 309].

Аналіз мовних засобів вербалізації концепту СПІВРОБІТНИЦТВО у листуванні Вінстона Черчилля з Франкліном Рузвельтом та Йосифом Сталіним уможливив виділення таких концептуальних ознак як **допомога, спільність та об'єднання.** Найчастотнішими лексемами, що об'єктивують відповідні ознаки є *help/assistance, common, joint/combined*. Концепт СПІВРОБІТНИЦТВО має позитивну оцінку об'єкта концептуалізації і усвідомлюється ним як об'єднана співпраця у різних сферах діяльності (військове виробництво, проектування, постачання, допомога, військові операції тощо) задля досягнення спільної мети, яка ведеться на рівноправних началах.

Література

Антология концептов / Под ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. Том. 3. – Волгоград: Парадигма, 2006. – 381 с. *Антология концептов* / Под ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. Том. 4. – Волгоград: Парадигма, 2006. – 357 с. *Болдырев Н.Н.* Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии. – Тамбов: Издательство Тамбовского университета, 2000. – 123 с. *Воркачев С.Г.* Лингвокультурология, языковая личность, концепт: Становление антропоцентрической парадигмы в языкознании // Филологические науки.- 2001.- №1.- С. 64-72. *Воркачев С.Г.* Счастье как лингвокультурный концепт. Монография. – М.: Гнозис, 2004. *Карасик В.И.* Институциональные концепты // Vita in lingua: К юбилею профессора С.Г. Воркачева: Сборник статей / отв. ред. В.И. Карасик. – Краснодар: Атриум, 2007. – С. 87-97. *Карасик В.И.* Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – М.: Гнозис, 2004.- 390 с. *Пименов Е.А., Пименова М.В.* Объективация концепта ЖИЗНЬ в русской языковой картине мира // Vita in lingua: К юбилею профессора С.Г. Воркачева: Сборник статей / отв. ред. В.И. Карасик. – Краснодар: Атриум, 2007. – С. 142-158. *Пименова М.В.* Введение в когнитивную лингвистику: Учебное пособие. – Кемерово: ИПК Графика, 2004. *Попова З.Д., Стернин И.А.* Когнитивная лингвистика. – М.: Восток-Запад, 2007. – 314 с. *Попова З.Д., Стернин И.А.* Семантико-когнитивный подход как направление когнитивной лингвистики // Vita in lingua: К юбилею профессора С.Г. Воркачева: Сборник статей / отв. ред. В.И. Карасик. – Краснодар: Атриум, 2007. – С. 171-180. *Селіванова О.О.* Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с. *Evans, Vyvyan, Benjamin Bergen and Joerg Zinken*. The Cognitive Linguistics Reader. – London: Equinox, 2007. *Jackendoff R.* Semantics and Cognition. – Cambridge: The MIT Press, 1995. – 283 p. *Johnson M., Lakoff G.* Why Cognitive Linguistics Requires Embodied Realism // Cognitive Linguistics. – 2002. – Vol. 13, № 3. – P. 245-263. *Краткий словарь когнитивных терминов* / Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г.- М.: Филологический факультет МГУ им. М.В. Ломоносова, 1996.- 248 с. *A Glossary of Cognitive Linguistics.* – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007.- 240 p. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. - Lexicon Publications, Inc., 1993. – 1149 p. ChWP - The Churchill War Papers/ Edited by Martin Gilbert. Volume III. - London: Heinemann, 2000. - 1821 p. ChS - Correspondence between the Chairman of the Council of Ministers of the USSR and The President of the USA and The Prime Minister of Great Britain during the great Patriotic War of 1941-1945. – Volume I. – Moscow: Progress Publishers, 2006. – 403 p. ChR - Correspondence between Churchill and Roosevelt // narademo.umiaes.umd.edu/c9i-bin/sadg/viewseries.pl?seriesid=485-4k

ДЗЮБА Т.
(*Київський нац. ун-т ім. Т.Шевченка*)

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ІНТЕНСИФІКАТОРІВ ЯКІСНОЇ ОЗНАКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Англійські прислівники-інтенсифікатори якісної ознаки останнім часом привертають увагу дослідників в плані їх відтворення українською мовою.

У сучасній лінгвістиці під інтенсивністю ознаки розуміють відхилення від еталонної кількості ознаки, рівень кількісних змін у межах міри, які, проте, не призводять до зміни якості [Акуленко 1987, с. 6]. У таких словосполученнях як ***beautiful – very beautiful – awfully beautiful*** (*укр*. ***красива – дуже красива – надзвичайно красива***) еталоном, нормою є ознака ***beautiful*** (*укр*. ***красива***). А за допомогою ***very*** (*укр*. ***дуже***) здійснюється переміщення цієї ознаки вверх по шкалі інтенсивності. Підсилювач ***awfully*** (*укр*. ***надзвичайно***) піднімає ранг ознаки ще вище.

В ролі таких інтенсифікаторів якісної ознаки розглядатимуться англійські прислівники міри і ступеня.

Н.М. Разінкіна поділяє прислівники міри і ступеня, які вказують на ознаку якості, на три групи: